

EITT 80 ÁRA MINNI:**Alt bar á skeiva borðið**

Tað varð hildið at vera stak óheppið, at óroyndur 20 ára gamal unglingi skuldi standa við róðrið um borð á Oleariu. At dagarnir hjá ungu svínoringunum vóru taldir sæst á fleiri óhepnum umstøðum, sum allar bóru á tað borðið, at báturin skuldi siglast yvir

Sjórættur í sambandi við vanlukkuna varð settur í tinghúsinum hin 21. des. 1912 klokkan 6 seinnapartin. Í sjórættinum vóru dómarin, Christian Christiansen ella Christian í Dali og Jens Andreassen ella Jens í Dali. Annars vóru í rættinum bretski konsulin Coates, varakonsulin Valdemar Lützen og Poul Effersøe sum umboð fyri Ulykkesforsikringen for danske fiskere. Tolkur var Vilhelm Mohr, býráðsskrivari.

Tað er ikki rúm fyri gjølla at viðgera alt tað, ið kom fram í sjórættinum, sum vardi í fleiri dagar. Sambært skrivaðu frágreiðingini fóru teir ógvuliga gjølla um, og bæði føroyingar og bretar vórðu avhoyrdir fleiri ferðir.

Gera vit ein stuttan samandrát, so eru tað fleiri lutir, ið benda á, at viðurskiptini lagaðu seg soleiðis, at vanlagnan bara skuldi raka Jambard og teir sjei menninar.

Símun Jacobsen var av góðum grundum tann ein-

asti av bátsmonnum, sum var avhoyrdur. Hansara frágreiðing er væl í trád við tað, sum Jógvan og Edvard seinni hava greitt frá. Vert er at leggja til merkis, at hann sigur, at allir bátsmenninir sótu í olju- ella skinnklæðum, og Jóan Jákup var í oljustivlum, sum teir róptu tað. Klæðini hava ikki betrað um møguleikarnar hjá monnum at klára seg, tá teir flutu í sjónum.

Sjúkur skipari

Skiparin á Oleariu, hin 38 ára gamli John Crompton, seðgi, at hann hevði verið sjúkur, og hann kendi seg framvegis illa, tá hann góðan hálfvan tíma undan samanstoytinum fór niður undir. Manningin arbeiddi trol á dekkinum, bestimaðurin hevði ábyrgdina oman-deks, og ein 20 ára gamal dekkari stóð til róðurs. Kósin var í ein landnyrðing, og skiparin gav róðursmanninum boð um at siga sær frá, tá Eysturhøvdið var í norðan.

Klokkan var fimm minuttir yvir tvey, tá 2. meistarin kom við boðnum frá róðursmanninum. Skiparin gav beinanvegin boð um at steðga maskinuni, men hon gekk fimm minuttir eftir, at hann hevði givið boðini. Næstu boðini skiparin fekk var at koma á brúnna, tí teir høvdu siglt á ein bát. Tá hann kom upp stóð telegrafurin á »full back«, og teir tókust við at fáa jolluna út. Saman við 2. stýrimanni og einum dekkara róði skiparin til teir báðar, sum framvegis vóru omaná. Teir sóu ongan annan.

Eftir slíka vanluku ber sjálvandi altíð til at eftirmeta og siga, at um saman-spelið millum ymisk viðurskipti ikki var akkurát, sum tað var, so hevði borðið til at sloppið undan vanlukkuni.

Í hesum førinum kunnu vit siga, at um skiparin ikki hevði verið sjúkur, og um boðini frá honum um at steðga vórðu tikin til eftirtektar beinanvegin, so var einki hent, og høvdu svín-

oyingarnir ikki sitið í olju- og skinnklæðum, so høvdu teir kanska klárað seg betur.

Misskiltur stýrimaður

Skuldin fyri samanstoytin varð lögð á 20 ára gamla róðursmannin. Hann segði seg ikki hava lagt til merkis, at ein bátur var í nánd. Hann hevði bara hugt eftir landinum, og tað var ikki fyrr enn stýrimaðurin á dekkinum rópti, at bátur var framman fyri í stýriborð, at hann sá hann. Tá royndi hann at snara í bakborð, men tað gekk bara lítul lóta so brast.

Stýrimaðurin greiddi har aftur ímóti frá, at hann sá bátin, tá hann var ein fjórðing burtur. Hann segði seg við hondunum geva tekin til róðursmannin um at snara í stýriborð fyri at ganga leysur av bátinum. Hann spurdi róðursmannin, um hann hevði fatað boðini, og hesin skuldi hava sagt ja. Tískil helt stýrimaðurin fram við trolarbeiðnum, og sá einki fyrr enn teir vóru heilt tætt hjá bátinum.

Hevði stýrimaðurin sum

ábyrgdarmaður farið á brúnna, tá hann sá bátin, so hevði eingin vanluka staðist av. Róðursmaðurin tykist hava snarað í mótsatt borð av tí, stýrimaðurin gav boð um.

Teir arbeiddu trol á dekkinum. Sambært galdandi lógum skuldi fiskireiðskapurin vera goymdur, tá teir vóru so nær landi. Høvdu teir hildið seg til lógina, so hevði stýrimaðurin verið á brúnna, og so hevði neyvnan skaði spurst burturúr.

Bjargingararbeiðnum kundi eisini gingist betur við: Ein dekkari atlaði at blaka bjargingarkík út, men teir komu ov langt frá bátinum, og hin bjargingarkíkurin var ikki tøkur. Hann

skolaði fyri borð á veg til Føroya.

Soleiðis bar tað til, at báturin varð niðursigldur, og at fimm menn druknaðu. Høvuðsorsøkin til samanstoytin var, at 20 ára gamal drongur, sum hvørki hevði skil á at handfara róður, og ei heldur var maður fyri at fáa tað litið upp í hendur, einsamallur stóð á brúnna, og kanska í ovfaraketi og kanska við at misskilja boð frá stýrimanninum, sigldi bátin niður.

Men tað sæst eisini av omanfyri standandi, at tað skuldi bara vera soleiðis. Dagarnir hjá hesum fimm ungu og røsku dreingjunum vóru uppi.

Nógvur skyldskapur uppií

Teir vóru sjei, sum vóru til útróðrar við Jambard. Tvær ferðir triggir brøð-

ur og so Niels Jensen í Gulaksstovu. Hann var 16 ára gamal. Brøðurnir á

Geilini vóru Jógvan, sum var 31 ára gamal, Ólav, 26, og Hans Pauli 20 ára gamal.

Hinir brøðurnir vóru synir hjá Símun Júst úti í Váli. Hann hevði handil og var lærari. Símun var 20 ára gamal, Hans Jákup var 18 og Jóan Jákup 16 ára gamal.

Tað hevur verið vanligt í Føroyum, at nógvur skyldskapur var í byggunum. Ferðasambandið og tískil ferðingin var lítul í mun til nú, og tað bar aftur í sær, at ofta vóru tey, sum funnu saman í hjónalag, nær í ætt.

Hesir bátsfelagarnir vóru nær í ætt. Omma dreingirnar hjá Símun Júst æt Elsebeth Fredrikka. Hon var gift Miðlinga Símun í Gulaksstovu. Tað vóru 26 ár teirra millum. Hann var 52 og hon 26, tá tey giftust í 1870. Longu mikkjalsmessudag í 1884 doyði hann á veg aftur úr Borðoyarvík saman við Fríðriki á Fløtti.

Tey áttu triggjar dötur, og ein teirra var Inga, sum gift-

ist við Símun Júst úti í Váli í 1891. Seinnu ári búið Elsebeth Fredrikka hjá dótturini úti í Váli, og har doyði hon í mai 1924.

Henda Elsebeth Fredrikka átti triggjar systur, sum allar giftust úti í Svínøi. Ein teirra var Elisabeth Malena, sum í 1878 giftist við Ólavi á Geilini. Tey vóru foreldur at dreingjuni á Geilini, sum vóru við í bátinum. Tað vil also siga, at teir triggir dreingirnir á Geilini vóru systkinabørn við Ingu, mamma teir triggjar úti í Váli.

Jukim Olsen visir eisini á, hvussu Niels var í ætt við teir úti í Váli. Miðlinga Símun og Andress, bóndin í Gulaksstovu, vóru brøður. Andress átti ein son, sum æt Símun. Hann giftist í 1858 við Malenu, sum var elsta dóttir Janus bónda eysturi í Búd á Viðareidi. Malena átti ein beiggja, men hann

doyði í 1858 29 ára gamal, tí tók Símun úr Gulaksstovu við festinum eysturi í Búd í 1864.

Malena doyði stutt eftir í barsilssong. Tá áttu tey triggjar synir. Símun giftist upp aftur við Juliannu Fredrikku Andreasdatteruttan av Nesi, og tey fingtu tvær dötur – Malenu og Petru.

Yngsti sonurin í fyrru giftum, Jens, fór út til Svínøiar, har hann festi eftir abban í Gulaksstovu í 1886. Hann giftist í 1887 við Jóhonn Henriettu Matras í Follindi á Viðareidi, og tey fingtu 6 børn. Næstýngst av teimum var Niels Andreas Jensen, sum fórst sorgardagin í desember 1912.

Taka vit saman um, so siggja vit, at Inga, mamma teir triggjar úti í Váli, var systkinabarn við abba Niels. Soleiðis fær Jukim tað at hanga saman!

Jógvan á Geilini og konan Elsebeth Malena.